

Dep. 205

**ÜLEVAADE
HARIDUSTE GEVUSEST
TALLINNAS**

1937/38

Kooliajalugu
RBO

Põhitoni

25 cm

~~III 20206~~

~~3. 93~~

~~1937/38~~

ÜLEVAADE HARIDUSTEGEVUSEST TALLINNAS

ENSV
Riiklik valik
Raamatukogu

1937/38

~~TALLINNA III HARU-
RAAMATUKOGU~~

SE 2780 ✓
EA 3604

VALJAVÕTE TALLINNA LINNAVALITSUSE
TEGEVUSE ÜLEVAATEST

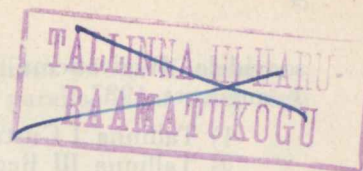

37(47.42)(09)

~~TALINNI HARU-
RAAMATUKOGU~~

O.-U. „VABA MAA“ TRUKK, TALLINNAS, 1939

Haridus.

Linna ülesanded haridusalal on loetletud Tallinna Linnavalitsuse Tegevuse Ülevaates 1926, lk. 97.

Koolivõrk.

Algkoolide alal. Linnavalitsuse otsusega 21. septembrist 1937 suleti õppetöökä Linna XXII Algkooli ruumid, Aia 18, kuna tehniliste jõudude poolt leiti hoone üldine seisund olevat väga halb. Maja määrati lammutamisele.

Kool asus tööle kolme klassikomplektiga IV Algkooli ruumides, Uus 15, teise vaheatusena, kuna I klass liideti IV Algkooli juurde ja jäi töötama enne lõunat.

Täienduskoolide alal. 1. augustist 1937 lõpetas tegevuse Tallinna Linna II Tütarlaste Täienduskool (majapidamise alal) õpilaste vähese arvu tõttu.

Haridusministri otsusega 19. juunist 1937 viidi Tallinna Linna (I) Tütarlaste Täienduskool kutsekoolidevõrku, nimetusega „Tallinna Linna Tütarlaste Kodutööstuskool“. Täienduskoolina edasi töötama jäetud klassid lõpetasid oma tegevuse 31. augustil 1938.

Keskoolide alal. 1934. a. Keskoolide seaduse alusel töötavad keskoolid moodustati alates 1937./38. kooliaastast: a) „progümnaasiumiks“, milles on olemas 5 klassi (5.–9. õppeaasta) ja b) „reaalkooliks“, milles töötavad 3 klassi (7., 8. ja 9. õppeaasta).

Riigivanema otsusega 16. juunist 1937 muudeti Tallinna linna poolt ülalpeetavad keskoolid ümber:

1. Tallinna Linna Gustav-Adolfi Poeglaste Keskool – a) „Tallinna I Gustav-Adolfi Progümnaasiumiks“ (poeglastele) ja b) „Tallinna I Gustav-Adolfi Reaalkooliks“ (poeglastele);
2. Tallinna Linna I Poeglaste Keskool – a) „Tallinna II Progümnaasiumiks“ (poeglastele) ja b) „Tallinna II Reaalkooliks“ (poeglastele);
3. Tallinna Linna II Poeglaste Keskool – a) „Tallinna VII Progümnaasiumiks“ (poeglastele), milles jäeti töötama 1937./38. kooliaastaks III, IV ja V klass, 1938./39. kooliaastaks IV ja V klass ja 1939./40. kooliaastaks V klass;
4. Tallinna Linna III Poeglaste Keskool – „Tallinna V Reaalkooliks“ (poeglastele), milles alates 1. augustist 1937 jäeti töötama I kl. ja avati II klass, kuna 1. augustist 1938 avati III klass;
5. Tallinna Linna I Tütarlaste Keskool – a) „Tallinna III Progümnaasiumiks“ (tütarlastele) ja b) „Tallinna III Reaalkooliks“ (tütarlastele);
6. Tallinna Linna II Tütarlaste Keskool – a) „Tallinna IV Progümnaasiumiks“ (tütarlastele) ja „Tallinna IV Reaalkooliks“ (tütarlastele);
7. Tallinna Linna Saksa Keskool –, „Tallinna V Progümnaasiumiks“ (saksa õppekeelega);
8. Tallinna Linna Vene Keskool – a) „Tallinna VI Progümnaasiumiks“ (vene õppekeelega), milles jäeti töötama 1937./38. kooliaastaks II–V klassid, 1938./39. kooliaastaks III–V klassid, 1939./40. kooliaastaks IV–V klassid ja 1940./41. kooliaastaks V klass ja b) „Tallinna VI Reaalkooliks“ (vene õppekeelega), milles avatakse alates 1. augustist 1939 üks I, 1. augustist 1940 üks II ja 1. augustist 1941 üks III klass.

Riigivanema otsusega 16. juunist 1937 avati alates 1. augustist 1937 Tallinna linna poolt ülalpeetav „Tallinna VII Reaalkool“ (tütarlastele) kõigi kolme klassiga, milles peale selle lubati veel töötada 1937./38. kooliaastal progümnaasiumi ühel II klassil.

Et 1937. a. sügisel ruumipuuduse tõttu Tallinnas ei pääsnud reaalkoolidesse ja kutsekoolidesse 133 poeglast ja 107 tütarlast, siis, et vähegi vastu tulla lastevanemate

soovidele, Riigivanema otsusega 3. septembrist 1937 avati 1937./38. kooliaastaks, arvates 1. augustist 1937,

- 1) Tallinna I Gustav-Adolfi Reaalkoolis üks I paralleelklass ja
- 2) Tallinna III Reaalkoolis üks I paralleelklass.

1922. a. Avalikkude keskkoolide seaduse alusel töötanud likvideerimiselemääratud viieklassilised gümnaasiumid lõpetasid oma tegevuse 1937./38. kooliaastal lõppklassidega.

Riigivanema otsusega 16. juunist 1937 lubati avada järgmised Tallinna linna poolt ülalpeetavad gümnaasiumid (1934. a. seaduse põhjal), milles kuuluvad avamisele igaühes alates 1. augustist 1937 üks I klass ja 1. augustist 1938 üks II klass ja 1. augustist 1939 üks III klass:

- 1) „Tallinna I Gustav-Adolfi Gümnaasium” (poeglastele),
- 2) „Tallinna II Gümnaasium” (poeglastele),
- 3) „Tallinna III Gümnaasium” (tütarlastele),
- 4) „Tallinna IV Gümnaasium” (tütarlastele),
- 5) „Tallinna V Gümnaasium” (saksa õppekeelele),
- 6) „Tallinna VI Gümnaasium” (vene õppekeelele).

Kutsekoolide alal. 18. juunil 1937 anti Riigivanema poolt dekreedina Kutsehariduslike õppeasutiste seadus. Vastavalt sellele seadusele toimus ka kutselaadiliste koolide ümberkorraldamine.

Riigivanema otsusega 16. juunist 1937 asutati keskkoolil ja kutsekoolil põhjeneva kõrgema astme majandusliku õppeasutisena samanimeliste järk-järgult suletavate kommerts-gümnaasiumide asemele alates 1. augustist 1937 järgmised Tallinna linna poolt ülalpeetavad kolmeaastase õppeajaga kommertskoolid:

- 1) „Tallinna Linna Poeglaste Kommertskool”, milles lubati avada üks I klass 1. augustist 1937, üks II kl. 1. augustist 1938 ja üks III kl. 1. augustist 1939;
- 2) „Tallinna Linna Tütarlaste Kommertskool” kahe haruga, milles lubati avada kaks I klassi 1. augustist 1937, kaks II kl. 1. augustist 1938 ja kaks III klassi 1. augustist 1939.

Haridusministri otsusega 19. juunist 1937 viidi Tallinna Linna (I) Tütarlaste Täienduskool kutsekoolidevõrku, nimetusega „Tallinna Linna Tütarlaste Kodutööstuskool” kaheaastase õppeajaga ja kahe — kodutööstus- ja kodundusharuga.

1. augustist 1937 avati uue kooli kodutööstusharu I klass Naiskutsekooli juures, Tui 12, ja kodundusharu I klass Kodumajanduskooli juures, Tõnismägi 12/14.

Riigivanema otsusega 27. augustist 1937 anti arvates 1. augustist 1937 Tallinna linna poolt ülalpeetavaile neljaaastase õppeajaga koolidele järgmised nimetused:

- 1) Tallinna Linna Tütarlaste Kaubanduskoolile — „Tallinna Tütarlaste Kaubanduskeskkool”;
- 2) Tallinna Linna Kaupmeestekoolile — „Tallinna Tütarlaste Ärinduskeskkool”;
- 3) Tallinna Linna Poeglaste Kaubandus- ja Kaupmeestekoolile — „Tallinna Poeglaste Kaubandus- ja Ärinduskeskkool”.

Riigivanema otsusega 27. augustist 1937 võeti Tallinna Linna Kodumajanduskeskkoolile arvates 1. augustist 1937 nimetuseks „Tallinna Kodunduskeskkool”.

Riigivanema otsusega 27. augustist 1937 eraldati Tallinna Linna Naiskutsekoolist kahes harus, ühes kolmeaastase ja teises kaheaastase, õppeajaga töötav majapidamisosakond ja liideti Tallinna Linna Kodumajanduskeskkooliga arvates 1. augustist 1937 ja b) muudeti nimetatud majapidamisosakond järk-järgult kahes harus töötavaks kaheaastase õppeajaga kodumajanduskooliks, alates 1937./38. kooliaastast I klassiga.

Haridusministri otsusega 1. septembrist 1937 lubati avada Tallinna II Gümnaasiumi juures kõrgema astme majandusliku eriõppeasutisena kaheaastase õppeajaga „Tallinna Majanduslik Erikool”. Kool algas tegevust I klassiga 1. septembrist 1938.

Haridusministri otsusega 25. septembrist 1937 lubati avada 1. septembrist 1937 Kodumajanduskooli juures üheaastase õppeajaga kodunduseriklass. Selle klassi seadu ja õppevahendite soetamiseks määrati riigi toetust 100 kr.

Linnavalitsuse otsuse põhjal 5. oktoobrist 1937 avati Tallinna Linna Kaubanduslikkude Õhtukursuste I klassi juurde 1937./38. kooliaastal üks paralleelklass, sest sisse astuda soovijaid oli 78, I klassi võidi aga vastu võtta ainult 40.

Tulevikukavatsusi.

Haridusosakonnale alluvate asutiste ja nende tegevusala tulevikukavatsused on loetletud Tallinna Linnavalitsuse Tegevuse Ülevaates 1926, lk. 97–101, 1929/30 – lk. 120, 1930/31 – lk. 111, 1934/35 – lk. 65–66, 1935/36 – lk. 66 ja 1936/37 – lk. 67. Osa neist kavatsusist on juba teostatud 1927.–1937. a. jooksul, teiste teostamist jätkatakse sedavõrd kui seda lubavad linna rahalised ressursid.

Lähemaks tähtsamaks ülesandeks jääb:

- 1) uute koolimajade, võimlate, spordi- ja mänguväljakute ehitamise jätkamine linna kandejõu kohaselt;
- 2) ametikoolidevõrgu väljaarendamine ja seoses sellega Poeglaste Täienduskooli järk-järguline likvideerimine;
- 3) praeguste progümnaasiumide järk-järguline asendamine reaalkoolidega, ruumide ja kulude säästu otstarbel;
- 4) reaalkoolidevõrgu laiendamine vähemalt kahe haru võrra (1 poeglastele ja 1 tütarlastele);
- 5) sobivate ruumide soetamine noorsoo-organisatsioonidele;
- 6) kaubanduslikkude õhtukursuste ümberkorraldamine.

Eelkooliharidus.

Lastepäevakodud (lasteaiad) ja nende sisemine korraldus.

Linna poolt peetakse ülal 6 lastepäevakodu. Andmed nende asutiste sisemisest korraldusest leiduvad Tallinna Linnavalitsuse Tegevuse Ülevaates 1926, lk. 102 ja 1929/30, lk. 8–11.

Koostis 1937./38. kooliaastal.

I	Lastepäevakodu, Kopli 104,	töötas 6	õppejõuga ja 6	teenijaga, lapsi	nimestikus	
II	„ Soo 15,	„ 3	„ „ 3	„ „	keskmiselt 235	
III	„ Pärnu maantee 123,	„ 3	„ „ 3	„ „	keskmiselt 100	
IV	„ Lennuki 11,	„ 3	„ „ 3	„ „	nimestikus 80	
V	„ Kunderi t.	„ 6	„ „ 6	„ „	keskmiselt 108	
VI	„ Telliskivi 19,	„ 3	„ „ 2	„ „	nimestikus 268	
					keskmiselt 108	

Kokku 24 õppejõudu, 23 teenijat, lapsi nimestikus keskmiselt 899

Ülalpidamiskulud.

Lastepäevakodudele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 84 595.54	
Ehitusosakonna „ „ (remont)	„ 5 697.02	kr. 90 292.56
Tulusid oli	„ 5 936.41	

Netokulusid kr. 84 356.15

Igale nimekirjas seisvale lapsele kulutati keskmiselt kr. 84 356.15 : 899 = neto kr. 93.83. Vallasvara juurdekasv võrdus 2862 kr. 58 s.

Lastepäevakodude hoonete remont.

Parandustöid tehti 5697 kr. 02 s. eest. Parandati ja uuendati katuseid, kõnniteid, uksi, aknaid ja põrandaid, parandati ja laoti ümber ahjusid, parandati ja uuendati vesivarustus- ja kanalisatsiooniseadmeid ja tehti maalritöid. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Kooliharidus.

Alg- ja täienduskoolid.

Andmed kõigist linnas töötavaist avalikkudest algkoolidest, arvatud kaasa ka Saksa ja Juudi Kultuuromavalitsuse koolid, leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1938, lk. 128–151, 158 ja 164–167 ja koolide inspektori A Kuksi aruandes.

Eelarve täitmine.

Algkoolidele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 276 221.87	
Ehitusosakonna " " (remont) " "	31 267.53	kr. 307 489.40
Tulusid oli		4 018.83
		<u>Netokulusid kr. 303 470.57</u>

Igale linna algkooliõpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel	kr. 262 412.84 : 6735 = 38.96
linna " "	303 470.57 : 6735 = 45.06
	<u>Kokku kr. 84.02</u>

Kuludesse pole võetud linna majades asuvate koolide üürid, sest et need puuduvad ka eelarves. Samuti pole arvestatud Piiskop Plato nimelise Lastekodu juures asuva XXV Algkooli summad, mis käivad läbi lastekodude aruandest, ja rootsi õppekeelega kooli kulud (1226 kr. 40 s. riigi ja 868 kr. 20 s. linna summade arvel). Õpilaste arv — 6735 — vastab tegelikule koostisele 31. detsembril 1937.

Klassikomplekti ülelinnaline keskmine koostis linna algkoolides oli

1933./34. kooliaastal	8124 : 202 = 44,67
1934./35. " "	7661 : 200 = 38,30
1935./36. " "	7121 : 199 = 35,78
1936./37. " "	6877 : 193 = 35,63
1937./38. " "	6735 : 193 = 34,90

Langus 142 õpilase võrra üldse või 0,73 klassikomplekti kohta on seletatav osalt kooliealiste laste üldarvu ajutise vähenemise ja koolisunduse kestuse lühenemisega, suurelt osalt aga keskkooli reformiga.

Haridusministeeriumi poolt antud tunnikava määruse alusel korraldatakse algkoolide V ja VI klassis 1937./38. kooliaastast alates inglise (XIX Algkoolis saksa) keele õpetamist vabatahtliku ainena. See korraldus teostati, arvestades lastevanemate soove ja huvi, lootuses, et võõrkeele õpetamine algkoolis vähendab õpilaste igakevadist suurt tungi algkoolist progümnaasiumidesse astumisel ja kõrvaldab seejuures tekkiva ärevuse põhjused. Lisatundide tasu — 4 kr. semestris — kannavad lastevanemad.

Täienduskoolidele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 12 245.36
Ehitusosakonna " " (remont) " "	182.76
	<u>kr. 12 428.12.</u>

Igale täienduskooliõpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel	kr. 12 437.— : 164 = kr. 75.88
linna " " " "	12 428.12 : 164 = " 75.73
	<u>Kokku kr. 151.61.</u>

Õpilaste arv — 164 — vastab tegelikule koostisele 31. detsembriks 1937.

Vallasvara juurdekasv aruandeaastal võrdus algkoolides 25 164 kr. 55 s. Täiendus- koolides vähenes vallasvara väärtus 2819 kr. 94 s. võrra koolide osalise likvideerimise puhul. Suuremaist ostudest võiks mainida uue koolimööbli soetamist iganenud ja tervis- hoiunõudeile mittevastavate koolipinkide asemele V Algkoolile 1200 kr. ja XX Alg- koolile 3700 kr. väärtuses. Mööbli valmistamine anti Piiskop Plato nimelise Lastekodu puutöökojale.

Puudustkannatavate koolisundusele alluvate õpilaste abistamist vajalikkude raa- matute, õppeabinõude, jalatsite ja riidevarustisega teostati koolihoolekogude kaudu, kusjuures nõuded enam-vähem rahuldati. Ka jätkati maksuta eine andmist endisil aluseil neile alatoitluse all kannatavaile õpilasile, kes ilmuvad kooli ilma eineta.

Üldse võib aruandeaastat nimetada õnnestunuks nii koolide majandusliku kui ka õpetegevuse suhtes.

Algkoolide hoonete remont.

Parandustöid tehti 31 267 kr. 53 s. eest. Kõigis algkoolides parandati ja uuendati põrandaid, parandati uksi, aknaid ja laoti ümber ja parandati ahjusid, uuendati ja parandati vesivarustus-, kanalisatsioon- ja elektrivalgustusseadmeid, tehti maalritöid parandati katuseid, parandati ja uuendati piirdeid.

Suuremad tööd teostati Linna II Algkoolis, kus ehitati juurde keldriruum, mahuga 128,52 m³, ja Linna XIII Algkoolis ehitati juhataja korter, põrandapinnaga 134,88 m² ümber klassiruumideks. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Keskkoolid ja gümnaasiumid.

Andmeid kõigist linnas teotsevaist keskkoolidest ja gümnaasiumidest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1938, lk. 128 – 155, 166 – 163 ja 166.

Eelarve täitmine.

a) Keskkoolidele (progümnaasiumidele ja reaalkoolidele) kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 117 494.04	
Ehitusosakonna " " (remont)	„ 47 423.67	kr. 164 917.71
Tulused oli		„ 80 662.10

Igale keskkooliõpilasele kulutati keskmiselt: Netokulusid kr. 84 255.61.

riigi summade arvel kr. 107 003.06 : 1915 = kr. 55.88

linna " " " 84 255.61 : 1915 = „ 44.—

Netokulusid kr. 99.88

Õpilaste arv on võetud statistiliste andmete põhjal 31. detsembriks 1937.

b) Gümnaasiumidele kulutati:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 44 835.67	
Ehitusosakonna " " (remont)	„ 16 185.85	kr. 61 021.52
Tulused oli		„ 24 212.98

Netokulusid kr. 36 808.54.

Igale gümnaasiumiõpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel kr. 40 592.68 : 567 = kr. 71.59

linna " " " 36 808.54 : 567 = „ 64.92

Netokulusid kr. 136.51.

Õpilaste arv on võetud statistiliste andmete põhjal 31. detsembriks 1937.

Kuludesse pole võetud linna majades asuvate koolide üürid, sest et need puuduvad ka eelarves. Kuna keskkoolide ja gümnaasiumide kulud on aruandes näidatud ühiselt, siis võeti kulude liigitamisel aluseks klasside arvuline suhe, peale õpetajate palkade, mis on arvutatud kummagi koolitüübi kohta tegelikkude kulude alusel. Tuludesse võeti õppe- maks koolitüüpide järgi, muud tulud – klasside arvulise suhte alusel.

Lootusetut õppemaksuvõlga kustutati 3 õpilasel 50 kr. suuruses summas.

Kohtu kaudu nõuti võlga 25 kr. suuruses summas ühe õpilase vanemalt, kes keeldus võlga tasumast vabatahtlikult.

Vallasvara juurdekasv võrdus 21 831 kr. 95 s.

Suuremaid ostudest võiks mainida uue koolimööbli soetamist I Gustav-Adolfi Gümnaasiumile 620 kr., II Gümnaasiumile 970 kr., VI Gümnaasiumile 360 kr. ja V Reaal-koolile 1092 kr. suuruses summas. Osa mööblit, 736 kr. väärtuses, valmistati Piiskop Plato nimelise Lastekodu puutöökojas.

Uldjoonis täideti eelarve ettenähtud kava ja krediitide ulatuses, kusjuures hädalised ülekulutused üksikuis punktides kaeti teiste punktide jääkidest.

Keskoolide ja gümnaasiumide hoonete remont.

Parandustöid tehti 33 608 kr. 52 s. eest. Suuremaid töid tehti Poeglastegümnaasiumis, kus ehitati II korrale uus käimla ja ehitati koridorile uus mettlahpõrand. Tütarlastekommerts-gümnaasiumis ehitati ümber duširuum ja seati üles uus veesoenduskatel ühes torustiku ümberehitamisega.

Peale selle tehti kõigis koolihooneis jooksva iseloomuga remonttöid, nagu põrandate, uste ja akende parandusi. Parandati ja uuendati ahjusid ja tehti maalritöid. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Kutsekoolid.

Andmed kutsekoolidest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1938, lk. 128 – 149, 156, 162 ja 166.

Eelarve täitmine.

Kutsekoolidele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna eelarve järgi	kr. 95 743.38	
Ehitusosakonna „ „ (remont)	„ 6 833.56	kr. 102 576.54
Tulusid oli	„	35 010.79

Igale õpilasele kulutati keskmiselt:

Netokulusid kr. 67 566.15

	Rügi		Linna		Kokku	
	summade arvel neto					
	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.
Tütarlaste Kaubandus- ja Ärinduskeskkoolis ja Kommerts-koolis	80	41	25	01	105	42
Poeglaste Kaubandus- ja Ärinduskeskkoolis ja Kommerts-koolis	98	54	33	33	131	87
Kaubanduslikkudel Õhtukursusil	—	—	32	88	32	88
Naiskutsekoolis ja Kodutööstuskoolis käsitöö alal	130	22	55	52	185	74
Kodunduskeskkoolis, Kodumajanduskoolis, Kodunduse Eriklassis ja Kodutööstuskoolis kodumajanduse alal	100	99	115	04	206	03
Meesrätsepatööstuse Õppetöökojas	162	93	47	13	210	06
Naistööstusõpilastekoolis	29	97	31	02	60	99
Majanduslikus Erikoolis	56	81	—	66	56	15

Vallasvara juurdekasv võrdus 40 544 kr. 71 s.

Kodunduskeskkooli ja Kodumajanduskooli sisseseade ja õppevahendite soetamiseks kulutati eelarve ptk. 7, § V järgi 9380 kr. 43 s. ja ptk. 16, § VIII järgi 9995 kr. 75 s.

Naistööstusõpilastekoolile soetati epidiaskoop 875 kr. väärtuses.

Kutsekoolide eelarved teostati määratud summade piirides ja koolide nõuded rahuldati enam-vähem. Mõõdapääsmatud ülekulutused üksikuis punktides kaeti teiste punktide jääkidest.

Lootusetut õppemaksuvõlga kustutati 7 õpilasel 140 kr. suuruses summas.

Kohtu kaudu nõuti õppemaksu võlga 45 kr. suuruses summas 3 õpilase vanemalt, kes keeldusid võlga tasumast vabatahtlikult.

1937. a. sügisel jõudis lõpule naiskutsealade uue koolihoone I osa ehitamine Tõnismäel 12/14 ja hoone anti Haridusosakonna korraldusse 6. septembril 1937. Hoone ehitustöid alati 18. septembril 1935. Hoone maht on 11,052 m³; ehitus ühes eriseadmete soetamise ja õue korraldamise töödega maksus 198 011 kr. 57 s. ehk 17 kr. 92 s. m³.

Uude majja asusid Kodunduskeskkool, Kodumajanduskool, Kodutööstuskooli kodumajandusala, Kodunduse Eriklass ja Naiskutsekooli pesuõmblemisosakond, kokku 13 klassi 302 õpilasega.

Kutsekoolide hoonete remont.

Parandati ja uuendati põrandaid, uksi ja aknaid, parandati vesivarustus-, kanalisatsiooni- ja elektrivalgustusseadmeid ja tehti maalritöid 2895 kr. 32 s. eest. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Tallinna ja Nõmme koolide inspektori A. Kuks'i aruanne.

Revideeriti 14 linna ja eragümnaasiumi, -progümnaasiumi ja -reaalkooli 16, 21 linna ja erakutsekooli 27, 2 täienduskooli 4, 36 linna ja eraalgkooli 49, 6 lastepäevakodu 6 ja 14 eralasteaeda 14 korda, kokku 93 asutist 116 korda.

Gümnaasiumidest, progümnaasiumidest ja reaalkoolidest oli häid 5 ja rahuldavaid 9; kutsekoolidest – häid 7, rahuldavaid 10 ja puudulikke 4; täienduskoolidest – rahuldavaid 2; algkoolidest – häid 11, rahuldavaid 24 ja puudulikke 1; lastepäevakodudest – häid 3 ja rahuldavaid 3; eralasteaedadest – häid 5, rahuldavaid 6 ja puudulikke 3; seega oli kokku 31 head, 54 rahuldavat ja 8 puudulikku asutist.

Keskoolides oli:

kord	hea	5,	rahuldav	9,	puudulik	–
puhtus	„	4,	„	8,	„	2
õpilaste esinemine	„	4,	„	7,	„	2

Kutsehariduslikkudes koolides oli:

kord	hea	8,	rahuldav	10,	puudulik	3
puhtus	„	8,	„	10,	„	3
õpilaste esinemine	„	6,	„	10,	„	5

Täienduskoolides oli:

kord	hea	–,	rahuldav	2,	puudulik	–
puhtus	„	–,	„	2,	„	–
õpilaste esinemine	„	–,	„	2,	„	–

Algkoolides oli:

kord	hea	15,	rahuldav	18,	puudulik	3
puhtus	„	10,	„	20,	„	6
õpilaste esinemine	„	13,	„	15,	„	8

Lastepäevakodudes oli:

kord	hea	2,	rahuldav	3,	puudulik	1
puhtus	„	5,	„	1,	„	–
laste esinemine	„	4,	„	2,	„	–

Eralasteaedades oli:

kord	hea	6,	rahuldav	5,	puudulik	3
puhtus	„	6,	„	6,	„	2
laste esinemine	„	5,	„	7,	„	2

Uldse oli kord	hea	36,	rahuldav	47,	puudulik	10	asutises,
puhtus	„	33,	„	47,	„	13	„
õpilaste ja laste esinemine	„	32,	„	43,	„	18	„

Puuduliku käitumise pärast saadeti algkoolidest erikoolidesse 22 poeglast, kuna keskkoolidest jäi enne õppetöö lõppu ära mitmeil põhjusil 64 poeglast ja 57 tütarlast.

Õpetuslik külg koolides.

Revideeritud tundidest osutus

	haid	35,	rahuldavaid	60,	puudulikke	13
eesti keeles	haid	35,	rahuldavaid	60,	puudulikke	13
usuõpetuses	"	6,	"	10,	"	1
laulmises	"	10,	"	9,	"	3
võimlemises	"	8,	"	5,	"	2
käsitöös	"	3,	"	11,	"	1
joonistamises	"	7,	"	14,	"	3
kirjatehnikas	"	—	"	11,	"	1
matemaatikas	"	18,	"	34,	"	6
loodusteaduses	"	13,	"	9,	"	1
maateaduses	"	2,	"	9,	"	2
ajaloos	"	5,	"	13,	"	2
kodanikuteaduses	"	—	"	4,	"	—
filosoofias	"	3,	"	7,	"	1
inglise keeles	"	7,	"	9,	"	—
saksa keeles	"	5,	"	9,	"	2
vene keeles	"	2,	"	4,	"	—
ladina keeles	"	—	"	2,	"	—
prantsuse keeles	"	2,	"	1,	"	—
klassijuhataja tunnis	"	2,	"	17,	"	2
tervishoius	"	—	"	3,	"	—
majapidamises	"	4,	"	4,	"	—
sõjaväeõppuses	"	2,	"	2,	"	2

Kokku häid 134 (31,7 %), rahuldavaid 247 (58,4 %), puudulikke 42 (9,9 %).

Õpilaste edasijõudmist %/0-des klasside ja koolitüüpide järgi kujutavad järgmised tabelid:

Õppetöö edukus %/0 1937./38. õppeaastal Tallinna koolides
koolitüüpide järgi.

Õppeaastad	I		II		III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		X		XI		Keskml.						
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T					
Avalikud algkoolid	90	91	87	90	85	90	73	80	76	76	81	82	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	82	85			
Eraalgkoolid	99	99	89	97	91	95	81	83	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90	93			
Avalikud progümnaasiumid	—	—	—	—	—	—	—	—	76	94	74	88	67	78	71	71	73	84	—	—	—	—	—	—	72	83			
Eraprogümnaasiumid	—	—	—	—	—	—	—	—	74	76	76	75	52	60	55	62	74	62	—	—	—	—	—	—	66	67			
Linna reaalkoolid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	76	53	71	75	83	—	—	—	—	—	—	64	77			
Täienduskoolid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	—	85	86	—	—	—	—	—	—	—	—	76	86			
Linna kutsekoolid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	77	66	78	82	84	—	—	—	—	—	—	71	79			
Avalikud gümnaasiumid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	85	95	96	85	91
Eragümnaasiumid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	80	87	99	80	90
Keskmlselt	94	95	88	94	88	93	77	81	74	82	77	82	63	73	66	73	76	78	73	83	91	97	77	84	80	80	80	80	

Käesolevast tabelist nähtub, et õpilaste keskmine edukus kogu Tallinna koolide kohta on 80%. Seda protsenti ei saa kõrgeks pidada, ta on enam-vähem rahuldav. Seejuures väärib tähelepanu, et poiste edukus on tunduvalt madalam tüdrukute omast kõigil õppeaastail ja kõigis koolitüüpides. Siit tõuseb probleem, millest on see tingitud ja kas ei saa seda parandada. Edasi näeme, et progümnaasiumi I ja II kl., töötades

valitud õpilastega, ei ületa edukuselt algkooli V ja VI kl. Kõige edukamalt on töötanud eraalgkoolid ja kõige halvemini eraprogümnaasiumid. Oletatavasti on viimase asjaolu põhjuseks suur õppekoormus ja täiskülutatud klassid.

Nõrk edasijõudmine õppeaineis 1937./38. õppeaastal.

Arvud näitavad puudulikkude hinnete suhet õpilaste arvule %/0.

	Õppekeel		Mate- maatika		Loodus- teadus		Maa- teadus		Ajalugu		Võör- keeled		Joonis- tamine		Muud ained	
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T
Avalikud alg- koolid	11,4	8,6	12,6	10,9	4,1	3,7	2,1	3,7	2,5	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	5,8	2,8
Eraalgkoolid	5,0	4,3	4,8	4,1	0,2	0,7	0,4	0,3	0,2	0,2	5,2	2,1	0,0	0,0	1,6	0,9
Avalikud pro- gümnaasiumid	9,5	5,2	13,9	7,0	1,5	1,4	1,9	1,6	2,9	3,7	15,7	10,4	0,3	0,0	2,2	1,1
Eraprogümnaa- siumid	11,8	11,5	14,2	22,4	3,4	4,1	5,1	2,4	4,5	5,3	19,3	14,2	0,3	0,0	3,4	1,6
Avalikud reaalkoolid	22,7	9,3	21,6	15,5	5,1	1,0	2,5	0,7	3,1	3,9	18,0	16,7	0,9	0,0	4,8	0,0
Avalikud gümnaasiumid	5,3	0,9	3,0	2,6	1,0	0,0	0,3	0,3	1,6	0,0	4,6	3,8	0,0	0,0	2,3	1,9
Eragümnaasiumid	9,6	3,0	3,0	4,0	3,7	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	11,1	3,5	0,0	0,0	1,5	3,5
Keskmiselt	10,8	6,1	10,4	9,5	2,7	2,5	1,8	1,3	2,1	2,4	10,6	7,2	0,2	0,0	3,1	1,7

Sellest tabelist nähtub: 1) et nõrgalt edasijõudmiselt poisid ületavad tüdrukuid kõigis õppeaineis, välja arvatud ajalugu, kus poisid on tüdrukuist natuke paremad, 2) et raskemaiks aineiks nii poistele kui tüdrukuile on emakeel, matemaatika ja võõrkeel. Need kolm õppeainet osutuvad kõigis koolitüüpides komistuskivideks õpilasile. Selle põhjuseks on oletatavasti liialt üleskrüvitud nõudmised, vahest ka ainete käsitlese viis. Ei jäta oma mõju avaldamata ka asjaolu, et emakeel ja matemaatika esinevad ikka eksamiainetena vastuvõtmisel kõrgemasse kooli ja võistluskatseil. Ainete iseloomust see igatahes tingitud ei ole.

Klasside arv, kus lõpetajate % oli 50 või alla selle:

Progümnaasiumides 1 III kl., 2 IV kl., 1 V kl.
Reaalkoolides 2 II kl.
Gümnaasiumides 2 I kl.
Kogu Tallinna koolide kohta 8 klassi.

Õppevahendid.

Õppevahendite kogu oli

Keskoolides	hea	8,	rahuldav	6,	puudulik	—
Kutsehariduslikkudes koolides	„	4,	„	10,	„	7
Täienduskoolides	„	—,	„	2,	„	—
Algkoolides	„	10,	„	18,	„	8
Linna lastepäevakodudes	„	5,	„	1,	„	—
Eralasteaedades	„	3,	„	5,	„	6

Kokku hea 30, rahuldav 42, puudulik 21

Korraldused, mis tehti koolide inspektori poolt õpetusliku ja kasvatusliku taseme tõstmiseks.

Tähtsamaiks üritusiks oli:

1. Tunniandjate õpetajate majandusliku ja teenistusliku olundi parandamine.
2. Võõrkeelte õpetamise normeerimine algkoolides.
3. Noorte vabatahtliku tegevuse aktiveerimine ja roopais hoidmine.

4. Koolide orkestrite esinemise korraldamine kahel õhtul „Estonias”.
5. Kontakti tihendamine kooli ja kodu vahel.
6. Kesk- ja kutsekoolide raamatukogudele uue korra loomine.
7. Referaatõhtute korraldamine õpetajaile teadmiste värskendamiseks ja laiendamiseks õpetajate organisatsioonide aktiivsel osavõtul, mille tulemuseks oli järgmine sari ettekandeid:

Tallinna Linnakoolivalitsuse ja Õpetajate Seltsi ettevõttel 1937./38. kooliaastal korraldatud loengud ja kõneõhtud.

Aeg	Teema	Referent	Osavõt- jaid
21. X 1937	„Seltsi poolt suvel korraldatud välismaisest ekskursioonist ja selle läbiviimisest”	Dir. A. Kuusik	46
4. XI 1937	„Klassijuhataja tund ja selle sisustamine”	Insp. A. Kuks ja H.-m. Kooliosak. dir. V. Alttoa	273
11. XI 1937	„Kirjatehnikast peamiselt I, II ja III algkooliklassis”	Õp. A. Mölder	110
	„Uued joonistamise õppekavad ja joonistamine algkoolis”	Õp. V. Turp	
18. XI 1937	„Rahvaluule käsitus algkoolis”	Mag. J. Aavik	125
25. XI 1937	„Seltsi korraldusel suvel toimunud ekskursioonist”	Õp. A. Õunapuu	8
30. XI 1937	„Eelarvamusi, mis tuleb kõrvaldada laste usulise kasvatuses tööst”	Õp. A. Juhandi	Eiregisteeritud 141
23. XI — 16. XII 1937	„Kirjatehnikakursused”	Õp. A. Mölder	
2. XII 1937	„Noorsoo organiseerimisest”	Kol. J. Vellerind	85
	„Mis tuleks teha koolinoorsoo organiseerimise alal Tallinna, Nõmme ja Paldiski koolides”	Nõun. J. Maisma	
9. XII 1937	„Rahvusvahelisest algkooliõpetajate ja rahvakasvatuse kongressist Pariisis”	Hr. V. Horm	10
13. XII 1937	„Hommikupalvuste korraldamine koolides”	Õp. M. Teder	43
13. I 1938	„Tähelepanekuid koolide inspekteerimisel ja Koolivalitsuse soove eelolevaks poolaastaks”	Insp. A. Kuks	298
18. I 1938	„Emakeele õpetamine algkooli I klassis”	Õp. K. Silde, L. Nerep, L. Trees, H. Viidas	195
20. I 1938	„Ameerika koolioludest”	Hr. J. Annusson	32
24. I 1938	„Kätekäsimus algkoolis”	Mag. K. Tiit	32
25. I 1938	„Õpilaste häälestamine tööle”	Insp. A. Kuks	278
1. II 1938	„Emakeele õpetamine algkooli II klassis”	Õp. I. Tomson, V. Alumäe, J. Viires, H. Tekkel	192
3. II 1938	„Eesti rahvalaulude ettekandmise demonstratsioon”	Mag. J. Aavik, Õp. R. Päts ja T. Kuusik	74
7. II 1938	„Mis peab teadma iga haritud kristlane piiblist”	Praost H. Pöld	32
8. II 1938	„Õpilaste aktiveerimine”	Insp. A. Kuks	300

Aeg	Teema	Referent	Osavõt- jaid
15. II 1938	„Emakeele õpetamine algkooli III klassis”	Õp. H. Tombak, A. Liik, K. Ouna- puu, M. Arumaa	200
17. II 1938	„Kuidas võiksid koolide käsitööõpetajad kaasa aidata rahvariiete propageerimise mõttele”	Kodumajanduskoja nõunik pr. T. Kadak	11
22. II 1938	„Klassiühiskonna juhtimine”	Insp. A. Kuks	265
1. III 1938	„Emakeele õpetamine algkooli IV klassis”	Õp. G. Mereküla, H. Sirk, H. Brüller, L. Järvet	191
7. III 1938	„Kas -ta või -tu lõpp nimi- ja omadus- sõnades?”	Õp. A. Ploompuu	18
8. III 1938	„Õppetunni normaalne käik”	Insp. A. Kuks	281
15. III 1938	„Emakeele õpetamine algkooli V klassis”	Õp. A. Mölder, A. Kivikas, E. Triik, O. Randvee	169
22. III 1938	„Emakeele õpetamine algkooli VI klassis”	Õp. O. Parlo, M. Kroonmann, J. Tamm, A. Puus	166
24. III 1938	„Uhe kunagi ja kusagil teemal ‚Protsent’ — antud matemaatikatunni kirjeldus ja analüüs”	Hr. Chr. Brüller	44
29. III 1938	„Usuõpetus algkooli I ja II klassis”	Õp. J. Juhkental, I. Ollik, E. Lepik, A. Hakk	141
5. IV 1938	„Usuõpetus algkooli III—IV klassis”	Õp. H. Kahu, A. An- gerjas, H. Valdre	127
26. IV 1938	„Usuõpetus algkooli V—VI klassis.”	Õp. K. Tiit, M. Kahu, A. Juhandi, M. Must	129
28. IV 1938	„Kitsasfilm õppevahendina”	Hr. A. Janson	11
21.—23. IV 1938	„Noorsooorganisatsioon. juhtide kursused”	Juh. J. Vahur	56

Tallinna ja Nõmme Linnakoolivalitsuse ja Eesti Keskkooliõpetajate Kogu Tallinna Osakonna poolt 1937./38. kooliaastal keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajaile korraldatud loengute ülevaade.

Aeg	Teema	Referent	Kaasreferent	Osavõt- jaid
4. II 1938	„Eesti õpilase puberteediaja psühholoogia”	Dir. A. Roos	Insp. A. Kuks	81
18. II 1938	„Keskkoolinoorsoo seksuaalelu nähteid ja väärnähteid”	Dr. E. Kiršenberg	Dr. A. Mahlapuu	86
4. III 1938	„Kasvatustlikke päevaküsimusi”	Insp. B. Paaver	Peainspektor J. Grüntal	87
18. III 1938	„Kasvatustlikke küsimusi tütar- lastekoolides”	Dir. A. Pedusaar	Õp. E. Susi	82
1. IV 1938	„Kasvatustlikke küsimusi poeg- lastekoolides”	Dir. K. Koljo	Dir. A. Kuusik	48

Koolitervishoid.

Vanema kooliarsti dr. M. Püümets'a aruanne.

1937./38. kooliaasta polnud koolitervishoiu seisukohalt me pealinna koolides täiesti rahuldav. Ägedate nakkushaiguste levimine kooliealiste laste seas takistas regulaarset õppetööd. Kooliealiste laste seas oli üldse 140 sarlakijuhtumit, neist 83 algkooliealiste laste seas ja 57 – kesk-, kutsekooli- ja gümnaasiumiõpilaste seas. Peale nende oli eelkooliealiste laste seas veel 26 juhtumit.

Sarlakeid esines kõige rohkem XXI Algkooli õpilaste hulgas – 18 juhtumit, siis Lender'i Gümnaasiumis – 17, I ja XVII Algkooli õpilaste seas – mõlemas 13, kuna teiste koolide õpilaste seas oli alla 10 sarlakijuhtumi. Kooliruumide puhastamine haiguse idudest takistas märksa õppetööd.

Peale sarlakite levis 1937./38. kooliaastal nii kooliealiste kui ka eelkooliealiste laste seas kurgutõbi. Siinjuures olgu tähendatud, et kurgutõve oli möödunud õppeaastal üldse ligi 1200 juhtumit üle riigi, s. o. peaaegu sama palju kui 1922. a., kus kurgutõvejuhtumite arv meie riikliku iseseisvuse ajal oli suurim. Kuid erinevus kurgutõve vahel 1922. ja aruandeaastal seisneb selles, et suremus oli 1922. a. palju suurem, – ligi 20% haigestunuist, kuna aruandeaastal oli surmajuhtumite arv väike. Tallinnas haigestus 1937./38. kooliaastal kurgutõppe 69 last ja eelkooliealiste seas 15 last. Suremus oli 2,4%. Kõige rohkem oli kurgutõvejuhtumeid Prantsuse Lütseumis – 8, siis XIV ja XXI Algkoolis – 6, XVII ja XVIII Algkoolis – 5, V ja IX Algkoolis – 4 juhtumit, kuna teistes koolides oli kurgutõvejuhtumite arv väiksem.

Et panna piiri kurgutõve levimisele, oli tarvilik õpilaste haigestumise puhul klassiruumide puhastamine, mis niisama kui sarlakite puhul, mõjus takistavalt õppetöele.

Kurgutõvepisikute avastamiseks õpilaste seas tehti linna Keemia-Bakterioloogia-laboratooriumis ligi 5000 kurgu- ja ninalima uurimust, mis osutus tõhusaks abinõuks selle haiguse vastu võitlemisel.

Peale ägedate nakkushaiguste – sarlakite ja kurgutõve – kannatas osa õpilasi veel pikaldase nakkushaiguse – kopsu- ja bronhiaalnärmetiisikuse – all. Selle haiguse täpsemaks diagnoosimiseks tehti 1937./38. kooliaastal Linna Tiisikusambulatooriumi röntgenikabinetis 1525 õpilasele kopsu läbivalgustusi ja 1220 õpilase kopsu pildistusi; peale selle tehti samas ambulatooriumis 189 õpilasele vere sette reaktsioone ja 16 õpilasele röga analüüse.

Arvestades läbivalgustamise ja ülevõtete suurt arvu, mille tegemine osutus vajalikuks kooliealise noorsoo juures, ei saa siinkohal jätta jälle alla kriipsutamata linna röntgenikabineti asutamise vajadust koolinoorsoole.

Vaatamata sellele, et ägedaid nakkushaigusi põdevate õpilaste arv oli võrdlemisi suur, pole koolist puudumise päevade arv haiguste tõttu keskmiselt iga algkooliõpilase kohta mitte palju tõusnud, võrreldes eelmise kooliaastaga; see on seletatav sellega, et sarlakeid oli õpilaste seas vähem ja ka teisi haigusi põdevate laste arv oli peaaegu võrdne eelmise kooliaasta arvuga. Nii puudus avalikkude algkoolide õpilasist haiguse tõttu iga poeglaps keskmiselt 9, tütarlaps – 13 päeva; eraalgkoolide õpilasist puudusid haiguse tõttu rohkem – iga poeglaps keskmiselt 17, tütarlaps – 21 päeva.

Vanade avalikkude gümnaasiumide õpilasist puudus iga poeglaps haiguse tõttu keskmiselt 53, tütarlaps – 81 tundi; uute avalikkude gümnaasiumide õpilasist puudus haiguse tõttu iga poeglaps keskmiselt 44, tütarlaps – 64 tundi. Eragümnaasiumide õpilasist puudus iga poeglaps keskmiselt 79, tütarlaps – 116 tundi, kuna uute eragümnaasiumide õpilasist puudus iga poeglaps keskmiselt 77, tütarlaps – 98 tundi. Avalikkude reaalkoolide õpilasist puudus iga poeglaps keskmiselt 42, tütarlaps – 49 tundi. Avalikkude progümnaasiumide õpilasist puudus iga poeglaps keskmiselt 44, tütarlaps – 54 tundi, kuna eraprogümnaasiumide õpilasist puudus iga poeglaps 59, tütarlaps – 62 tundi. Viimaste koolide õpilased on haiguse tõttu kõik puudunud keskmiselt rohkem kui eelmisel kooliaastal.

On huvitav alla kriipsutada asjaolu, et erakoolide õpilased puuduvad haiguse tõttu palju rohkem kui avalikkude koolide õpilased. Selline seisund on kestnud pidevalt juba aastaid ja seda võib seletada vaid sellega, et erakoolide õpilaste vanemad pööravad laste haigusile rohkem tähelepanu ja lubavad neid kooli minna pärast täielist paranemist, kuna vanemad, kelle lapsed käivad avalikkudes koolides, lubavad lapsi kooli ka siis,

kui nad pole haigusist täiesti paranenud või lubavad neid käia koolis ka haigetena, kust neid tihti peale tuleb koju saata. Sõltub see sageli ka sellest, et mõlemad vanemad, käies tööl, ei taha jätta last üksi koju ja katsuvad teda saata kooli ka haiglasena, arvates, et ega see lapsele midagi halba ei tee.

1937./38. kooliaastal anti linna kooli ambulatooriumides arstiabi 4552 õpilasele ja silmahaiguste puhul silmaarsti juures kodu 733 õpilasele. Linna kooli-hambakliinikus anti abi 3887 õpilasele, sealjuures plommides õpilaste vigaseid hambaid 2002 juhtumil. Kaitserõugeid pandi 2159 kooliealisele lapsele, kusjuures 1019 lapsel tagajärjed osutusid positiivseks.

Kui vaadelda lähemalt meie õpilasi tervisliku seisundi järgi möödunud õppeaastal, siis selgub, et tubli kehaehitusega oli algkooliõpilasist 53,13⁰/₀, kutsekooliõpilasist 57,29⁰/₀, ja keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist 67,58⁰/₀; keskmise kehaehitusega – 44,49⁰/₀, 39,36⁰/₀ ja 31,10⁰/₀; nõrga kehaehitusega – 2,31⁰/₀, 2,75⁰/₀ ja 1,20⁰/₀.

Hea toitumusega oli algkooliõpilasist 37,08⁰/₀, kutsekooliõpilasist 49,96⁰/₀ ja keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist 59,75⁰/₀; keskmise toitumusega – 56,31⁰/₀, 45,90⁰/₀ ja 37,45⁰/₀; halva toitumusega – 6,60⁰/₀, 4,14⁰/₀ ja 2,80⁰/₀.

Kui arvestada kõigi koolide õpilased kokku, siis on meil hea kehaehitusega õpilasi 58,12⁰/₀ (8976 õpilast), keskmise kehaehitusega 39,76⁰/₀ (6140 õpilast) ja nõrga kehaehitusega 2,07⁰/₀ (320 õpilast). Hea toitumusega õpilasi oli 45,86⁰/₀ (7082 õpilast), keskmise toitumusega – 49,05⁰/₀ (7575 õpilast) ja halva toitumusega 5,08⁰/₀ (785 õpilast). Uldiselt peab tähendama, et viimaseil aastail on märgata õpilaste kehaehituse ja toitumuse järjekindlat paranemist, mis on seletatav me majanduselu paranemise ja tööpuuduse vähenemisega.

Vildakselgsust pödes algkooliõpilasist 5,22⁰/₀, kutsekooliõpilasist 4,45⁰/₀ ja keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist 11,76⁰/₀. Viimaste seas on vildakselgsust põdevate õpilaste arv tõusnud, kuna algkooli- ja kutsekooliõpilaste seas püsib see peaaegu endisel tasemel.

Vigaste hammastega õpilaste arv on, nagu varemgi, kõrge: algkooliõpilasi oli vigaste hammastega 71,69⁰/₀, kutsekooliõpilasi – 60,22⁰/₀ ja keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasi – 46,79⁰/₀.

Puuduliku kuulmisega oli 2,45⁰/₀ algkooli-, 1,53⁰/₀ kutsekooli- ja 1,60⁰/₀ keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasi.

Nägemisega kuni 0,7 oli 9,31⁰/₀ algkooli-, 12,3⁰/₀ kutsekooli- ja 16,98⁰/₀ keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist. Siin peegeldub selgesti halva valgustuse mõju silmadele; ühes õppeaastate arvu kasvamisega tõuseb halva nägemisega õpilaste arv.

Pikaldast kopsuhaigust pödes 4,5⁰/₀ algkooli-, 2,66⁰/₀ kutsekooli-, 2,74⁰/₀ keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist, südamehaigust vastavalt 1,24⁰/₀, 4,14⁰/₀ ja 2,78⁰/₀, kilpnäärme suurenemist – 0,01⁰/₀ algkooli- ja 0,26⁰/₀ keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist. Sügelisi ja teisi nahahaigusi pödes 0,67⁰/₀, 2,09⁰/₀ ja 1,9⁰/₀, täisid ja tingusid oli 5,47⁰/₀, algkooli- ja 0,04⁰/₀ keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist, kuna kutsekooliõpilased olid parasitidest täiesti vabad. Näärmetisikust pödes 2,45⁰/₀ algkooli-, 0,17⁰/₀ kutsekooli- ja 1,07⁰/₀ keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist; kroonilist kurgupõletikku vastavalt 8,92⁰/₀, 3,18⁰/₀ ja 3,1⁰/₀; verevaesust – 10,09⁰/₀, 9,95⁰/₀ ja 8,68⁰/₀; inglishaigust – 4,63⁰/₀, 0,48⁰/₀ ja 1,03⁰/₀; muid haigusi – 28,66⁰/₀, 4,28⁰/₀ ja 12,98⁰/₀.

Kui vaadelda lähemalt neid haigusi, mille all kannatasid me kooliõpilased, siis nähtub, et paljud neist on tingitud puhtuse puudulikkusest ja alatoitlusest, mis nõuab suurema tähelepanu pööramist neile asjaoludele. Peab lastelt nõudma rohkem mitte ainult isiklikku puhtust, vaid peab mõjustama, et nad ka koduses elus paneksid puhtusele rohkem rõhku.

Mis puutub eriti toitumisele, siis pole meil olnud võimalust teha sellel alal edusamme. Nagu 1936./37. kooliaastalgi, said sooja toitu koolides vaid ligi 1/4 algkooliõpilasist, kuna teised õpilased jäid sellest hüvest ilma ja nad olid sunnitud tarvitama eineks võileiba ja võiseipikut või halvemal juhtumil suhkruaia. Olgugi, et võileib ühes lisanditega on lapsele väärtuslik eine, jääb see siiski palju maha soojust einest, mida lapsed nii heameelega söövad koolis kella 11–12. Koolitervishoiu seisukohalt peab püüdma jõuda nii kaugele sooja eine korraldamisel, et koolides kõik lapsed seda võiksid saada. Sellega võidab õpilase tervis, mis peegeldub ka õppetöö edukuses.

Koolimajade suhtes oli möödunud kooliaasta üks õnnelikumaid. Õppeaasta alguseks valmis uus koolimaja, kuhu mahutati 2 tütarlaste-kutsekooli ja pandi nurgakivi uuele 12-klassilisele algkoolimajale, mis oma suuruselt vastab X ja XVII Algkooli majale. Üks koolimaja valmib 1939./40. kooliaastaks, kus leiab õppetööks ulualust 500-pealine lastepere. Selle uue koolimaja valmimisega ei saa me siiski kahjuks veel lahti algkoolimajade-puudusest: meil jääb teise vahetusega töötama ikkagi 8–9 klassi (peale Öhtu-alkkooli), mis algkooliealisile lastele pole soovitatav tervishoiu seisukohast. Peale linna koolimajade valmis möödunud kooliaastaks ka Prantsuse Lütseumi uus koolimaja, mida siinkohal peab alla kriipsutama. Saavad ju selles majas õpetust suures enamikus me pealinna lapsed.

Mis puutub teisisse koolimajadesse, siis tehti neile igaühele jooksva iseloomuga tarvilikke töid ja remonte.

Siinkohal ei saa vaikides mööduda veel ühest väga tähtsast edusammust me pealinna koolitervishoiu alal: linnaomavalitsus otsustas võtta ametisse kooliõed, kelle ülesandeks on valvata peamiselt õpilaste koduse tervishoiu järele. Pole võimalik tõsta koolitervishoiu taset, kui ei panda rõhku kodusele tervishoiule. Ainukeseks sooviks jääb, et kooliõdede arvu suurendataks, sest 3 kooliõde nii suurele õpilasarvule on liiga vähe.

Haridus väljaspool kooli.

Laste suviseile mängumurudele kulutati 1111 kr. 78 s., sellest laste toitmiseks 901 kr. 05 s.

Tallinna kesk- ja haruraamatukogud.

Aruandeaastal täideti kõik eelarves ettenähtud kavatsused. Jätkati „Tallinna Keskraamatukogu Teadete” avaldamist. Avati pikemat aega kestnud eeltööde järele Tallinna Keskraamatukogu arhiivraamatukogu. Avamine toimus 14. jaanuaril 1938 piduliku aktusega. Kogus oli avamise ajal ligi 10 000 teost, aruandeaasta lõpul aga 10 831 teost. Arhiivkogu on selle aja jooksul kasustanud 103 isikut. Töötati välja arhiivraamatukogu tarvitamise määrsused, mis kinnitati Linnavolikogu poolt 12. jaanuaril 1938. Vaadati läbi, täiendati ja parandati määrust raamatute väljaandmise kohta Tallinna Keskraamatukogust väljaspool Tallinna piire asuvaile kodanikkudele. Määrus avaldati «Riigi Teatajas» 1937, 70.

Keskraamatukogus toimus 16. juunist kuni 5. juulini 1937 vallasvara põhjalik inventuur. Sel puhul katkestati laenutamine ja nõuti laenutatud raamatud tagasi. Samal ajal toimus ka inventuur haruraamatukogudes, mis olid ka 2–3 päeva suletud. Inventuuri ajal uuendati Keskraamatukogu laenutamissaali parkettpõrand. Kuna aluspõrand tuli uuesti teha, siis venis põranda panemine ja laenukogu saadi 5. juuli asemel avada alles 12. juulil 1938.

II Haruraamatukogu juures Koplis avati 1. veebruaril 1938 lugemislaua, mis on avatud igal tööpäeval kella 11–19.30 ja laupäeviti 1. juunist kuni 31. augustini kella 11–18.00.

Haruraamatukogude lahtioleku aega pikendati 1. oktoobrist alates poole tunni võrra. Kogud on nüüd avatud 1. septembrist kuni 31. maini kella 14–19.30, laupäeviti — kella 14–19 ja 1. juunist kuni 31. augustini kella 14–19.30, laupäeviti — kella 14–18. Ka pikendati Lasnamäe laenutuspunkti lahtioleku aega 1 tunni võrra.

II Haruraamatukogus teostati põhjalik remont, mistõttu raamatukogu oli suletud kogu juulikuu 1938.

I ja IV Haruraamatukogule üüriti avaramad ruumid, kuna senised olid tarvita- mise tõusmise tagajärjel jäänud kitsaks. Uhtlasi astuti samme III Haruraamatukogu kõrval oleva korteri juurdeliitmiseks, et äärmiselt kitsaksjäänud ruume suurendada.

Laenajate arv kasvas 3117 isiku võrra, tõustes 31. märtsiks 1938 37 097 isikule. Tallinna elanikkude arvust moodustasid laenajad 25,3%.

Aasta jooksul tuli juurde uusi raamatuid 6054 köidet, kustutati 1278 ja kanti arhiivraamatukogusse 2401 köidet. Aasta lõpul oli kogudes ühes Mihkel Martna koguga, mis koosneb 3990 köitest, 102 770 köidet. Iga 100 Tallinna elaniku kohta oli kesk- ja harukogudes 70,2 köidet.

Peale selle oli arhiivraamatukogus 10 831 ja arhiivis 5638 köidet. Uldse oli kesk- ja haruraamatukogudes 31. märtsil 1938 119 239 köidet.

Suurema annetusena saadi 103-köiteline kogu rootsikeelseid raamatuid Rootsi rahvaülikoolide vilistlaskogude liidult.

Laenukogusid ja lugemistube kasustas 1 114 329 isikut eelmise aasta 1 195 501 isiku vastu ja laenutati 761 582 köidet eelmise aasta 765 475 köite vastu. Tagasimineku on tingitud sellest, et Keskraamatukogu oli suletud 16. juunist kuni 12. juulini 1938 inventuuri ja saali pörandu uuendamise puhul.

Iga Tallinna elaniku kohta laenutati 5,2 köidet (Helsingis 1937. a. 3,8 ja Kopenhagenis 1936./37. a. 3,8 köidet).

Laenutatud raamatuid oli ilukirjanduslikke 69,8⁰/₀, teaduslikke 26,2⁰/₀ ja lastekirjandust 3,9⁰/₀. Võrreldes eelmise aastaga, langes ilukirjanduse kasustamine 1,0⁰/₀ võrra, lastekirjanduse kasustamine tõusis 0,4⁰/₀ ja teadusliku kirjanduse – 0,6⁰/₀ võrra.

Keelte järgi jagunesid laenatud raamatud järgmiselt (sulgudes eelmise aasta andmed):

eestikeelseid	75,1 (72,3) ⁰ / ₀
saksakeelseid	11,8 (12,6) ⁰ / ₀
venekeelseid	11,1 (13,1) ⁰ / ₀
inglisekeelseid	1,9 (1,2) ⁰ / ₀
muukeelseid	0,10 (0,08) ⁰ / ₀

Eestikeelsete raamatute laenutamine tõuseb pidevalt. 1931./32. a. laenutati eestikeelseid 57,6⁰/₀, venekeelseid 22,1⁰/₀, saksakeelseid 17,9⁰/₀, inglisekeelseid 1,3⁰/₀ ja muukeelseid 1,1⁰/₀.

Käsiraamatukogu tarvitajate arv näitas väikest tagasiminekut, langes 31 372 isikule eelmise aasta 32 196 vastu.

Väljapoole Tallinna laenutati 4370 köidet eelmise aasta 3879 köite vastu.

Aruandeaastal sai Keskraamatukogu sündeksemplaridena ja tellituina 46 ajalehte 107 eksemplaris ja 295 ajakirja 399 eksemplaris.

Üksikasjalisemad arvilised andmed Kesk- ja haruraamatukogude tegevusest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1938, lk. 168 – 173.

Tallinna Keskraamatukogu tarvitamise määrused väljaspool Tallinna asuvaile kodanikele vaadati uuesti läbi, parandati, täiendati, kohastati neid aja jooksul tekkinud nõudeile ja avaldati RT 1937, 70. Tallinna Keskraamatukogu arhiivkogu tarvitamise määrused kinnitati Linnavolikogu poolt 12. jaanuaril 1938.

Eelarve täitmine.

Kesk- ja harukogudele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 74 044.93	
Ehitusosakonna (remont) „	6 238.03	kr. 80 282.96
Tulusid oli		„ 13 040.01
		<u>Netokulusid kr. 67 242.95</u>

Riigilt saadi toetust 710 kr. rohkem kui oli eelarves ette nähtud. See summa lubati lisaelarve korras kasutada uute raamatute ostmiseks ja köitmiseks. Samuti lubati kulutada uute raamatute ja ajakirjade tellimiseks, vallasvara soetamiseks ja raamatute köitmiseks üle eelarve laekunud tuludest 1120 kr.

Vallasvara juurdekasv võrdus 30 557 kr. 08 s.

Üldiselt täitsid Kesk- ja haruraamatukogud oma ülesandeid korralikult.

Keskraamatukogu hoone remont.

Parandustöid tehti 6238 kr. 03 s. eest. Laenutussaali tehti uus tammeparkettpörand ja osa trepikoja pörandat kaeti metllahplaatidega. Keskkütte jaoks asetati kohale uus katel ja seati üles automaatpump aurutsirkulatsiooni suurendamiseks. Peale selle tehti vähemaid jooksva iseloomuga remonttöid, nagu uste ja akende parandusi ja maalritöid. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Pedagoogikamuuseum.

Aruandeaastal polnud Pedagoogikamuuseumi tegevuses suuremaid muudatusi. Võib märkida ainult, et õppevahendite tarvitamine ja tundide andmine muuseumi auditooriumides on tunduvalt suurenenud.

Võrreldes eelmise aasta tegevusega, võib mainida, et

- 1) aruandeaastal muuseum ei korraldanud kultuurilisi etendusi Tallinna õpilasile kinos «Gloria-Palace» kultuurfilmide puudusel.
- 2) Tallinna Linnavalitsus katkestas Harju Ajutise Maavalitsusega sõlmitud lepingu õppevahendite ühise tarvitamise asjas Harju Ajutise Maavalitsuse poolt lepingu mittetäitmise tõttu.

Aruandeaastal viidi varustusaad Petši krundilt, mis oli müüdud Haridusministeeriumile tehnikumihoone püstitamiseks, Linna IX Algkooli juurde, kus osa koolikrundi oli tarvitamata.

Arvestades, et Eestis puuduvad täiesti kodumaa loomade seinapildid ja koolid kasutavad ainult välismaa omi, otsustas Haridusministeerium asuda nende valmistamisele. Selleks moodustati muuseumi juurde komisjon, kes koostas piltide kava ja nimestiku, mis leidis heakskiitmist. Originaalide valmistamiseks määras Haridusministeerium muuseumile toetuseks 1400 kr. Originaalid maalis kunstnik N. Bergholz; need jäävad muuseumi omanduseks tingimusega, et ta lubab ettevõtjail neid paljundada trükitel.

Aruandeaastal asus Pedagoogikamuuseum kitsasfilmide kogu süstemaatilisele täiendamisele.

Praegu hakkab kitsasfilmi tarvitamine õppetöös tunduvalt laienema kõikides riikides. Pedagoogikamuuseum jälgib juba 5 aastat asja arenemist. Kitsasfilmi kasustamine on omandanud juba kindla kaju: on olemas filmiaparate tarvitamiseks klassides ja samuti on ka kitsasfilmide valmistamine täies hoos. Arvestades seda asjaolu, kavatses muuseum 1939./40. aastal pakkuda Tallinna koolidele võimalusi kitsasfilmi tarvitamiseks õppetundidel.

Filmide arv käesoleval aastal ulatab 70-ni, kuid endastmõistetavalt on see arv väike ja piirdub ainult maateaduse ja looduslooga. Filmide soetamine teeb raskusi nende kalliduse pärast; film, mis jookseb 10—20 minutit, maksab 100—120 kr.

Muuseumi juures korraldati õpilasile praktilisi töid zooloogias, entomoloogias, inimese anatoomias, füsioloogias, tervishoius, botaanikas, keemias, füüsikas, maateaduses, anatoomias ja tehnikas.

Uudisena selles loetelus on tehnika. Kuna lapsed alati avaldavad suurt huvi tehnika vastu, asutati muuseumi juures õpilaste tehniline töötuba. Viimase sihiks on kaasa aidata õpilaste tehniliste kalduvuste arenemisel. Selleks valitakse Tallinna algkoolide V ja VI klassist õpilasi, kes soovivad teha tööd ja näitavad edu koolis käsitöötundides. Tehnilises töötoas võimaldatakse neile oma valiku järgi valmistada mõningaid ettepanud mudeleid, näit. elektrikell, jaht, auruturbiin, elektrimootor jne. Läänud aastal töötas 60 õpilast, igaüks 2 tundi nädalas. Sellele vabale tööle kavatsetakse tehnika alal kaasa tõmmata ka keskkooliõpilasi.

Üldse korraldati muuseumis 497 kahetunnist praktikumi, millest võttis sügisel osa 325 õpilast 21 rühmas; kevadepoole langes õpilaste arv 216-le.

Muuseumi juures töötab Tallinna Keskkooliõpilaste Loodussõprade Ühing 273 liikmega. Ta korraldas 25 referaatkoosolekut ja 7 talveekursiooni. Peale selle ta korraldas omavahelisi võistlustöid, kogus ja korraldas kogusid.

Suvine ekskursioonijaam korraldas 17 ühe- ja kahepäevast ekskursiooni Tallinna lähemasse ja kaugemasse ümbrusse, 3 pikemat ekskursiooni Saaremaale, Läänemaale ja Lääne-Harjumaale. Lühemaist matkadest võttis osa keskmiselt 21 õpilast ja kaugemaist 16 õpilast.

Muuseumi õppevahendite arv tõusis 5022-le, diapositiivide arv 4737-le; piltpostkaartide arv — 5990 — jäi endiseks. Koolide ja organisatsioonide poolt kasustati õppevahendeid 8072, diapositiive 11 890, piltpostkaarte 4560. Muuseumi auditooriumides ja laboratooriumides korraldati 1086 tundi praktilisi töid ja loenguid. Muuseumi külastas 28 õpilasekursiooni.

Raamatukogu sisaldas pedagoogilise ja teadusliku sisuga kirjandust 11 404 köidet. Kasustajaid oli 352, kellele laenutati 3714 köidet.

Üksikasjalised statistilised andmed muuseumi tegevuse ja varanduse kohta leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1938, lk. 166–168.

Pedagoogikamuuseumile kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 20 689.45	
Ehitusosakonna „ „ (remont)	„ 2 248.43	kr. 22 937.78
Tulusid oli	„ 1 331.-	
		Netokulusid kr. 21 606.78

Vallasvara juurdekasv võrdus 7134 kr. 69 s.

Pedagoogikamuuseumi hoone remont.

Parandati ja tõrvati katuseid, parandati uksi, aknaid ja põrandaid, parandati ja uuendati vesivarustus- ja kanalisatsiooniseadmeid ja tehti maalritöid. Seati üles auto- maatpump keskküttekateldele tsirkulatsiooni suurendamiseks. Kõik tööd maksusid 2248 kr. 43 s. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Linna Ajalooline Arhiiv.

Olnud suletud eelmise tegevusaasta lõpul vähe üle kuu, kolimise tõttu uutesse ruumidesse, avas Arhiiv 1. aprillil 1937 jälle oma ukseid kasustajatele. Siiski tuli kolimise tagajärjel teostada uuestikorrastamise töid veel kogu aruandeaasta jooksul ja osa neist pidi jääma edaspidisekski.

Isiklik koostis ei muutunud. Vabapraktikant mag. S. Zube lõpetas 15. oktoobrist 1937 Arhiiviseaduse § 52 nõutava 6-kuuse praktikaaja täitumisel oma töötamise Arhiivis.

Arhivaalide koondamine ja korraldamine. Revisjoniamet andis üle oma I ja II liigi kaustad ja raamatud ajavahemikust 1921–1931/32 selle järele, kui Arhiiviseaduse ja Tallinna linna asutiste arhiivide korraldamise juhtnõõride kohaselt vastava komisjoni poolt linna arhivaari abi osavõtul kohal olid eraldatud ja hävitatud III liigi arhivaalid. Ka Linnavalitsuse Sotsiaalosalosakonnas ja Ettevõteteosalosakonnas vaatas komisjon jooksva arhiivi läbi ja eraldas ning määras seal hävitamisele III liigi arhivaalid ja teised tähtsusetu materjalid, kuna I ja II liigi need arhivaalid, mille hävitamistähtaeg veel pole saanud, vastavate nimestikkude koostamise ja korraldamise järele kuuluvad üleandmisele Linna Ajaloolisse Arhiivi. Ehitusosakonnalt ei saadud pakutavaid arhivaale vastu võtta, sest need olid veel seaduse nõuete kohaselt liigitamata ja III liigi materjalid hävitamata. Siiski oli Arhiiv sunnitud vastu võtma Rahandusosakonna veel liigitamata kirjavahetuse 1927.–32. a. ja Haridusosakonnalt arvepidamisraamatud ja rahalised dokumendid 1934./35. ja 1935./36. eelarveaastast. Tallinna Keskraamatukogu saatis Arhiivi hoiule kviitungiraamatuid ja -kontse 1933./34. a., mis III liigi materjalidena oleksid kuulunud hävitamisele asutise enda poolt.

Riigi Keskarhiivist saadi deposiidina määramata ajaks Tallinna Toompea lossi foogti-kohtu arhiiv, mis sisaldab 230 köidet või pakki ja 147 lahtist toimikut arhivaale ajavahemikust 1793–1889, samuti Tallinna Toompea Maksuvalitsuse arhiiv, milles 274 köidet või pakki ja 75 toimikut või vihku ajast 1816–1889. Veel saadi sealtamast Konsistooriumi deposiidina 29 eri numbrit Tallinna Toom- ja Mihkli Koguduse kirikuraamatuid ja teisi arhivaale. Täienduseks eelmisel aastail üleantud materjalidele, deponeeris Riigi Keskarhiiv 38 eri numbrit, mis kujutavad Tallinna Magistraadi arhiivi üksikuid irdosi ajast 1661–1870. Annetustena saadi R. Erbe'lt 5 arhivaali XVIII ja XIX sajandist ja 3 trükist XIX s., J. Kauba'lt 7 vana ülesvõtet Tallinnast, E. Rechtlich'ilt 1 väljavõte raeprotokollist a. 1734, H. Winkler'ilt 2 raamatut ja 1 mapp lahtisi arhivaale Vasta mõisa kohta Virumaal (1873–1917) ja Ohukaitse Staabilt 2 õhuülesvõtet Naissaare nn. „Rootsi kantsist“.

Korraldamistööde alal jõuti valmis Kanuti Gildi arhiivi lõpliku korraldamisega. Toomgildi protokollidele 1744–1774 koostati register, samuti raeprotokollidesse kantud sünnikirjadele 1768–1786. Arhiivi alaline kasustaja R. Lemm koostas registri Toomkoguduses 1794.–1813. a. abiellunuile ja 1794.–1815. a. surnuile. Direktor emer. R. Blossfeldt valmistas täieliku registri Niguliste kiriku vanimale raamatule 1652–1657 ja 1663–1697, kasustades seejuures ära ka teiste samaaegsete kirikuraamatute ja teiste

genealoogiliste allikate andmed. Kontrolliti Magistraadi senini läbivaatamata kinnistustoimikute seeria 1797. – 1878. a. Järjestati esialgselt venekeelsed trükised ja tähtaja möödumisel hävitamisele tulevad Rahandusosakonna ja Linna Kassa uuemad III liigi arhivaalid, nagu igasugused tšekid, kviitungiraamatud, kontsud, teadaanded jne.

Uued ruumid kohustasid ja võimaldasid senisest rohkem rõhku panna arhivaalide korralikumale välimusele ja ajakohasemaile säilitamistingimusele. Ses mõttes varustati Magistraadi supliikide seeria 1710–1889 ja kinnistustoimikud 1797–1878, Linnavalitsuse üldtoimikud 1890–1918 ja eritoimikud 1914–1918 ja deponeeritud kirikuarhiivide toimikud uute tugevamate ning paremate kaitsekaantega, mis majahoidja-kütja osaliselt vanatüübilisist kaanist ümber tegi.

Teaduslik töö. Aruandeaasta lõpul ilmus trükist Arhiivi kataloogi IV osa – Kanuti Gildi arhiivi kataloog, mille koostas ja toimetas selle arhiivi korraldaja Arhiivi assistent A. Margus, kusjuures teda toimetamisel abistasid ka Arhiivi teised ametnikud ja vabapraktikant. 1938. a. sügisel sai Tallinna Linna Ajaloolises Arhiivis ja ühtlasi ka kogu Eestis säilinud vanim originaalürrik – paavsti legaadid Modena piiskopi Vilhelmi 1238. a. Tallinnas väljastatud lubakiri 700-aastaseks. Seks puhuks linna arhivaari abi mag. R. Kenkmaa kirjutas vastavasisulise artikli väljaandele „Vana Tallinn II, 1”. Artiklist tellis Arhiiv omale 200 äratõmmet ja saatis need märkimisväärse sündmuse kui ka selle tähtsa saavutise tähistamiseks, et Arhiiv oli võinud nüüd asuda ajakohasesse lahedamasse ruumidesse omaette majas, laiali Linnavalitsuse liikmeile, juhtivaile ametnikkudele ja Arhiiviga väljaannete vahetuses või muide lähemais suhtes seisvaile asutisile ja isikuile. Välismaile määratud äratõmbeile lisas Arhiiv omalt poolt saksakeelse referaadi.

Dr. P. Johansen kirjutas uurimuse Kuramaa elanikkudest XIII s., mis peatselt ilmus trükist; avaldas väljaandes „Acta Wrangeliana” artikli Wrangell’ite puust nikerdatud vapi kohta Püha-Vaimu kirikus; „Beiträge zur Kunde Estlands” XXI–1 ordumeistri maa- raamatu katkendid Ruhja ja Helme piirkonna kohta ja Opetatud Eesti Seltsi juubeli- väljaandes „Liber Saecularis” – kirjutise Paide linna asutamisest. Elbingis Hansa Ajaloo Seltsi aastakoosolekul ehk nn. „hansapäeval” pidas ta ettekande teemal „Saksa ja mitte- saksa (s. t. eesti) element vanas Tallinnas”. Tegi ettevalmistus-, peamiselt kontrollimis- töid XVI s. raeprotokollide najal Arhiivi järgmise allikpublikatsiooni „Tallinna turbe- raamat 1515–1626” (A. a. 17) väljaandmiseks. Mag. R. Kenkmaa pidas Akadeemilises Ajaloo Seltsis Tartus ja Tallinna Ajaloo Seltsis ettekande „Kindralkuberner markii Paulucci tegevus Tallinnas 1819–1829”. Samuti pidas ta ettekande Haapsalus XII linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuaemetnikkude päeval teemal „Mõningaid eriküsimusi linnade ja alevite arhiivide ja registratuuride alalt”. Ettekanne trükiti aja- kirjas „Linnad ja Alevid” nr. 6/7–1937. Nii dr. P. Johansen kui ka mag. R. Kenkmaa jätkasid koguteose „Tallinn” koostamise töid. Kõik Arhiivi ametnikud avaldasid kirjutisi oma erialalt ajakirjanduses, eriti aga väljaandes „Vana Tallinn”.

Lähetamised. Arhiivi juhataja ühes abiga olid lähetatud 17. – 20. maini Saksamaale, Elbingi, hansapäevale ja selle järele kuni kuu lõpuni, esimene Danzigi ja Königsbergi, viimane aga Berliini ja Stettiini tutvuma eeskätt sealsete riigiarhiividega.

Muinsuskaitse teostamine piirdus peamiselt vanalinna ehitusprojektide läbivaatamise ja nõuandmise ning arvamise avaldamisega sellesisulises küsimusis. Haridus- ministecriumist saadi lammutamisele määratud sadama vana tõrvaköögi mõõtmismaterjalid ja Ehitusosakonnalt rida ülesvõtteid ja mõned plaanid lammutatud majade kohta.

Arhiivi kasustamine tõusis lahedamasse ruumidesse asumise järele jõud- sasti. Nii käis 1937. a., mil Arhiiv kolimise tõttu üle kuu oli suletud, uurijaid ja mitmesuguste teatmete hankijaid kokku 844 isikut 3185 korral, kuna eelmisel aastal samal otstarbel Arhiivi külastas 506 inimest 2833 korral (vt. Linna Statistiline Aastaraamat 1938, lk.174). Eriti suurenes aga väljastatud kirjade arv, tõustes 1937./38. a. 1083-le eelmise tegevus- aasta 689 vastu. Ainuüksi genealoogilise sisuga väljavõtete arv — 316 — oli suurem kui Arhiivi kogu kirj vahetus veel 1929./30. a. (sis väljastati kõigest 269 kirja). Kantsleitöö selline kiire tõus sunnib aasta-aastalt ikka enam mõtlema erilise kantsleitöö ametisse- võtmisele. Palju tööd põhjustas ka andmete otsimine linnateenistuses seisnud isikute kohta, mida tuli anda 35 korral. Pikem kirj vahetus tekkis Stokholmis leiduva Tallinna kindlustiste mudeli kohta aastast 1683, mille oluluse jälile kirjanduse najal sattus mag.

R. Kenkmaa. Järelepärimiste tulemusena kapten H. Köhlin Rootsi sõjaarhiivist annetas Arhiivile rea ülesvõtteid mudelist ühes mudeli selgitava teksti ära kirjaga. Tekkis kavatsus mudeli koopeerimiseks asutatava Tallinna Linna Ajaloolise Muuseumi jaoks.

Käsiraamatukogu täienes 452 uue köitega 1046 kr. 49 s. väärtuses, millele lisandub veel aasta jooksul saadud perioodikat. Annetuste teel ja teisilt asutisilt saadi raamatuid 225 kr. 70 s. väärtuses.

Rohkem kui ühelgi eelmisel aastal laskis Arhiiv aruandeaastal raamatuid kōita, et nende välimust kooskōlastada uute korralikkude ruumidega.

Inventari juurdekasv oli võrdlemisi suur, nimelt 4079 kr. 08 s. väärtuses. Sagelinõutavate fotokoopiate ja muinsuskaitse huvides vajalikkude ülesvõtete valmistamiseks osteti „Leica” väikekaamera ühes reprodutseerimis- ja suurendamisseadmetega ja pōõningukorrale sisustati väike fotolaboratoorium.

Tallinna Linna Ajaloolise Muuseumi asutamine oli erakordseks ürituseks. Selleks töötas Arhiiv välja vastava ettepaneku ühes põhimääruste ja eelarvega. Linnavalikogu otsustas 15. detsembril 1937 Muuseumi asutamise jaatavalt ja tegi Linnavalitsusele ülesandeks võtta selleks vajaline krediit linna 1938./39. a. eelarvesse. Eelarve kinnitamisel 23. märtsil 1938 aga Linnavalikogu kustutas Muuseumi asutamiseks ettenähtud summad, avaldades lootust, et need leitakse lisaelarve korras.

Arhiivil oli aruandeaastal:

Kulusid

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 21 659.77	
Ehitusoskonna „ „ (remont) „	1 114.38	kr. 22 774.15

Tulusid		201.30
-------------------	--	--------

Netokulusid kr. 22 572.85

Linna Ajaloolise Arhiivi ruumide remont.

Raekojas endine arhiiviruum ehitati ümber muuseumiruumideks. Tehti mitmesuguseid jooksva iseloomuga parandustöid 1114 kr. 38 s. eest. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Noortebüroo, Kutsevaliku- ja Kasvatuse nõuandla.

Aruandeaastal arendas asutis tegevust – nagu eelmisilgi tegevusaastail – isikuvaliku, kutsevaliku ja kasvatuse nõuande alal. Kui möödunud aruandeaastal tundus, et asutis oma töö intensiivsusest on jõudnud maksimaalsele koormatusele (kuna nõuotsijate läbikäik – arvult 1249 – on kaks korda suurem välismaa samalaadiliste asutiste töökoormatusest), siis aruandeaastal töökoormatus on tõusnud kolmekordseks.

Nõuotsijate üldarv oli 1847 isikut, neist kutsevaliku-nõuande alal 198 meest ja 258 naist, isikuvaliku-nõuande alal 930 meest ja 274 naist, kasvatuse nõuande alal 131 meest ja 61 naist, seega kokku 1259 meest ja 588 naist.

Vastavalt töökoormatusele on asutise sissetulekud – 3293 kr. – ületanud 5,5-kordselt ettenähtud sissetuleku – 600 kr.

Aruandeaastal on asutise tegevus mitte ainult suurenenud, vaid on ka võimalust leitud mõnda teostada noorte hooldamise alal. Algkoolist kojujäänud tütarlapsed juhiti Kristlikku Noorte Naiste Ühingu, kus neile korraldati kodunduskursus. Algkoolist kojujäänud poiste seisundit kontrollisid Kodumajanduse Instituudi sotsiaalharu lõpetajad, kes töötasid lühikest aega asutises. Töötulemused olid mõlemale poolele kasulikud ja on loota koostöövõimalusi ka edaspidi.

Üks Kodumajanduse Instituudi lõpetajaist kirjutas töö teemal „Algkoolilõpetajate edasijõudmine koolitöös sõltuvalt vanemate elukutsest ja hariduslikust tasemest”, kasutades andmeid asutises leiduvaist materjalidest.

Asutisse tehti üldse 2586 visiiti, sellest isikuvaliku alal 1204, kutsevaliku alal – 902 ja kasvatuse nõuande alal 480 visiiti. Nõuotsijaist oli 289 poeglast ja 191 tütarlast.

Tööga ülekoormatuse tõttu muudel tegevusaladel ei suutnud Noortebüroo arendada tegevust noorile õppekohtade leidmise alal.

Asutisel oli aruandeaastal:

Kulusid: Haridusosakonna eelarve järgi . . .	kr. 5026.63	
Ehitusosakonna " " (remont) "	132.71	kr. 5159.34
Tulusid		„ 3293. —
		<u>Netokulusid kr. 1866.34</u>

Vallasvara juurdekasv võrdus 1076 kr. 84 s.

Noortebüroo, Kutsevaliku- ja Kasvatatusnõuandla ruumide remont.

Tehti maalritöid 132 kr. 71 s. eest. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Noortekomitee.

Noorsoo organiseerimise seaduse (RT 1936, 82) alusel määras Haridusministeerium noortekomiteede ülesanded, nende asutamise ja tegevuse alused 20. märtsil 1937 (RT 1937, 26, 236). Selle korralduse § 3 järgi on noortekomiteede ülesandeks:

- 1) noorsoo tegevusaladesse puutuvate küsimuste arutamine ja selgitamine ning vastavate ettepanekute tegemine Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonnale;
- 2) noorsoo-organisatsioonide tegevuse soodustamine ja neile kaasaaitamine nii vaimse kui ka ainelise toetuse hankimisel;
- 3) tiheda koostöö saavutamine noorsoo organiseerimise alal kohtadel töötavate või toetavate asutiste ja organisatsioonide vahel nende tegevuskavade kokkukõlastamise teel;
- 4) noorsoo organisatsioonide ühiseile üritusile kaasaaitamine vajalikkude korraldustööde ja läbiviimise koordineerimisega.

Noortekomitee juhatajaks on koolivalitsuse juhataja, juhataja asetäitjaks koolide-inspektor ja sekretäriks koolivalitsuse sekretär. Peale nende kuuluvad noortekomitee koostisse Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonna kohalikud kaastöölised ja noorsoo-organisatsioonide esindajad.

Tallinna Noortekomitee esimene koosolek peeti 15. oktoobril 1937 organiseerimise küsimusi sisaldava päevakorraga.

Linnakoolivalitsuse kui ka Linna Noortebüroo ametkonna tööga ülekoormatuse tõttu pole Noortekomitee tegevus saanud soovitatavalt areneda. Noortebüroo eelarves ettenähtud noorteholdaja ametikoha täitmisel kavatakse uue ametniku peale panna ka Noortekomitee ülesannete täitmisega seoses olevaid töid.

Õpetajate edasiharimine.

Õpetajaile peetud kursused ja loenguist leiduvad andmed koolide inspektori A. Kuksi aruandes.

Õpetajate edasiharimisele kulutati aruandeaastal 566 kr. 65 s.

Rahvaloengute korraldamine.

Rahvaloengute ja tehniliste kursuste korraldamiseks anti toetust Tallinna Rahvaülikooli Seltsile 4084 kr. 20 s., Kristlikule Noormeeste Ühingule 350 kr., Kristlikule Noorte Naiste Ühingule 300 kr., Soome Klubile 150 kr., Tallinna Linnaametnikkude Ühingule 220 kr., ühingule „Kodu ja Kool” 130 kr., Kodutööstuse Edendamise Kesksele 50 kr., Töölisühingute Keskkliidule 50 kr., kokku ~~5200~~ ⁵³²⁴ kr. ~~20~~ ²⁰ s.

Abirahad ja toetused.

Erakoolide ja lasteaedade toetuseks kulutati 898 kr.

Toetusrahadeks ja stipendiumideks kulutati ptk. 7, § XVI järgi 9314 kr., ptk. 7, § XV järgi kehvemaile algkooliõpilasile — 24874 kr. 70 s., kesk- ja kutsekooliõpilasile —

2189 kr. 05 s. Riigilt saadi ja kulutati linna algkoolide puudustkannatavate õpilaste abistamiseks 11 461 kr. 96 s.

Toetusiks teatreile ja muile haridusliikudele ja kultuurilisele organisatsioonidele ja asutisile kulutati 43 070 kr.

Vähemusrahvuste avalikkude koolide ülalpidamiseks anti

Saksa Kultuuroromavalitsusele:

Õpetajate palkadeks ja majanduskuludeks kr. 31 709.69

Pensiooni maksmiseks ja arstiabikuludeks „ 1 207.39

Juudi Kultuuroromavalitsusele:

Õpetajate palkadeks ja majanduskuludeks kr. 8 064.23

Pensiooni maksmiseks ja arstiabikuludeks „ 212.63

Kokku kr. 41 193.94

Peale selle said vähemusrahvuste kultuuroromavalitsused toetusrahadest ja stipendiumidest õpilasile

Saksa Kultuuroromavalitsus:

Stipendiume kr. 100.-

Toetust puudustkannatavaile õpilasile riigi summade arvel „ 381.-

„ „ „ linna „ „ 737.- kr. 1218.-

Juudi Kultuuroromavalitsus:

Toetust puudustkannatavaile õpilasile riigi summade arvel kr. 173.-

„ „ „ linna „ „ 335.- kr. 508.-

Kokku kr. 1726.-

Saksa avalikkude koolide tarvitada oleva vallasvara juurdekasv võrdus 1928 kr. 27 s.

Üldiste koolikontsertide, teatri- ja õpetlikkude kinoetenduste, spordivõistluste ja -kursuste ja liuväljade korraldamiseks õpilasile kulutati 6442 kr. 78 s.

Kunstiteoste ostmiseks kulutati 1164 kr., kirjandusliikudeks auhindadeks ja tasudeks — 1090 kr. Linna Kirjandusliikude Auhindade Määramise Komitee ettepanekul määrati auhinnaks F. Tuglas'ele teose eest „Väike Illimar I—II“ 500 kr., R. Indrekõle teose eest „Eesti ürgaeg“ — Pilte Eestist 7—9000 a. eest — 250 kr., A. Kasemets'ale toetuseks teose eest „Eesti Muusika arenemislugu“ 250 kr.

Üldine eelarve täitmine haridusalal.

Aasta kestel esilekerkinud uued ülesanded, samuti ka möödapääsmatud ülekulutused üksikül aladel nõudsid lisakrediite, mis osalt kaeti linna üldisest sissetulekuist lisaeelarve korras, osalt Haridusosakonnale alluvate asutiste mõningate eelarvepunktide jääkidest või säästu teel.

Kulud tõusid: a) kantseleimaterjalide ja trükitööde hindade kallinemisest, b) majanduskulude alal — seoses üüride kõrgendamise ja ruumide kapitaalremontidega, c) vallasvara soetamise alal — seoses seadme täienemisega, d) sõidu- ja päevarahade alal — tege-
likkude kulutuste põhjal.

Üldiselt toimus eelarve täitmine rahuldavalt.

Haridusnõukogu ja -komisjon.

Hariduskomisjon ja -nõukogu pidasid aruandeaastal 10 ühist koosolekut, mille kestus oli kokku 26 tundi ja kus protokolliti üldse 152 otsust.

Haridusosakond.

Haridusosakond on „Eestimaa koolivalitsuse ajutise korralduse“ (RT 1918, 10) põhjal ühtlasi ka iseseisev Tallinna Linnakoolivalitsus, mille koostisse kuulus juhataja-linnanõunik J. Kents, koolide inspektor Chr. Brüller (kuni 1. augustini 1937) ja A. Kuks (1. augustist

1937), asjaajaja A. Kuusman, koolivalitsuse sekretär A. Kaasik, raamatupidaja A. Paalme, asjaajaja abi, sekretäri abi, hariduse arvustiku pidaja, arvepidaja, arveametnik, kantselei-
ametnik, kirjakandja-registraator ja naisteenija. Linnavalitsuse otsusega 30. novembrist 1937
usaldati Chr. Brüller'ile Koolivalitsuse nõustaja ülesanded välis hariduse alal, arvates
1. detsembrist 1937.

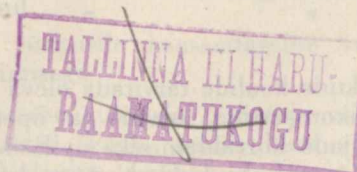
Tegevus ja töö käik. Aruandeaastal saadi 6556 ja saadeti 9004 kirja (1936./37. a.
vastavalt 6814 ja 9557), tasuti 16 541 üksikut arvet 2815 kassaorderi ja 236 ülekande-
orderi järgi (1936./37. a. vastavalt 15 018, 2977 ja 315). Tuludeordereid kirjutati 1526
(1936./37. a. 1331). Tööd püüti lihtsustada viimase võimaluseni. Tegevus seisis peamiselt
õppe- ja kasvatustöö ja majandusliku tegevuse korraldamises ja üldjuhtimises linna ja
erakoolides, lasteaedades (-päevakodudes) jne., asutiste tegevuse järelevalves ja nende
intrueerimises, Linnavalitsuse ja Haridusministeeriumi korralduste täitmisel, uute küsi-
muste ja kavatsuste algatamises, ettepanekute väljatöötamises jne.

Eelarve täitmine. Kulused oli 23 901 kr. 97 s.

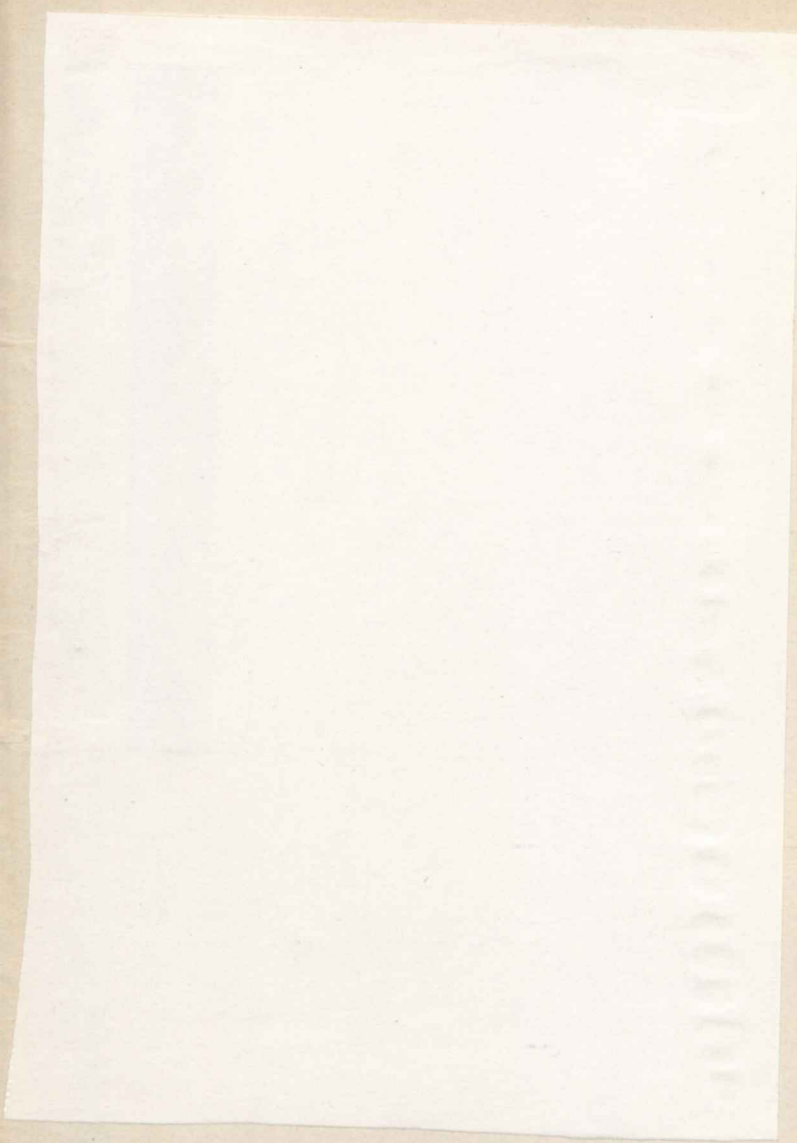
Vallasvara väärtus vähenes 271 kr. 58 s. võrra esemete mahakirjutuse ja teisile
asutisile üleandmise tõttu.

Haridusosakonna ruumide remont.

Parandati põrandaid, uksi, aknaid ja tehti maalritöid 525 kr. 61 s. eest. Remondi
teostas Linna Ehitusosakond.

-10 PEA 756/11 (1957a)

III 20206

EA 3604

Dep 05

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00159077 3